

Η Λευκωσία σάς Καλεί...

Χρυσалиνιώτισσα

Ηλικίες
11-12

Η Λευκωσία σάς Καλεί

Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες,

Χαιρόμαστε πολύ που σας συναντούμε!

Στα χέρια σας έχετε ένα από τα πρώτα τέσσερα τετράδια εργασιών της σειράς «Η Λευκωσία σάς καλεί».

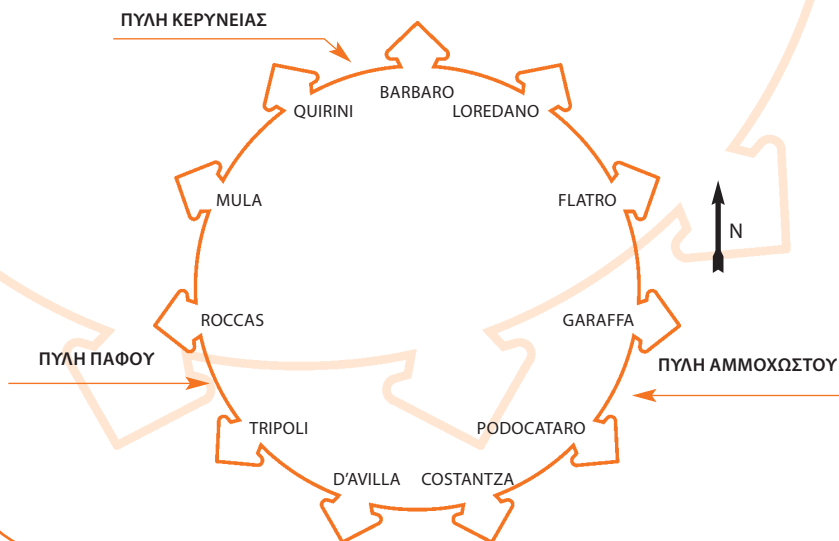
Ευχόμαστε να περάσετε ευχάριστα συμπληρώνοντας τις

δραστηριότητες, μελετώντας, εξερευνώντας και

μαθαίνοντας συγκεκριμένες περιοχές της εντός των

τειχών Λευκωσίας:

- Την περιοχή Αραπαχμέτ
- Την Πύλη Κερύνειας
- Την περιοχή Χρυσалиνιώτισσας
- Την Πύλη Πάφου

Σύλληψη της ιδέας για τη δημιουργία της σειράς "Η Λευκωσία σάς καλεί"

Το Ενιαίο Ρυθμιστικό Σχέδιο Λευκωσίας* ανακαίνισε ορισμένες ιστορικά σημαντικές και πολύ όμορφες περιοχές στην εντός των τειχών Λευκωσία.

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας ζήτησε από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και από τις δύο πλευρές της διαχωριστικής γραμμής, να δημιουργήσουν εκπαιδευτικό υλικό με το οποίο παιδιά και νέοι μπορούν να γνωρίσουν από κοντά τις αναπλασθείσες περιοχές της Λευκωσίας.

Σήμερα θα γνωρίσουμε
την περιοχή της
Χρυσалиνιώτισσας

Αφετηρία

Χρυσалиνιώτισσα - Μπροστά από την Πύλη Αμμοχώστου

Στο σημείο όπου βρισκόμαστε τώρα στεκόταν ο Λουίς Σαλβατόρ όταν σχεδίαζε την εικόνα 1.

Ο Σαλβατόρ, ήταν Αυστριακός Αρχιδούκας που επισκέφτηκε τη Λευκωσία στα τέλη του 19ου αιώνα.

Πίσω μας βρίσκεται η Πύλη Αμμοχώστου η οποία αρχικά ήταν γνωστή ως Πόρτα Τζιούλια (Porta Giulia). Μπροστά μας, στα νοτιοανατολικά της πόλης, απλώνεται η Χρυσалиνιώτισσα μια από τις πιο όμορφες περιοχές του ιστορικού κέντρου της Λευκωσίας. Σήμερα θα επισκεφτούμε τα παρακάτω μέρη (δες στο χάρτη):

- Το Παλαιό Παζάρι (αγορά) (1)
- Το Τέμενος του Ταχτ-ελ-Καλέ (Taht-El- Kale) και το Ισλαμικό Σχολείο (2)
- Την Εκκλησία της Χρυσалиνιώτισσας (3)
- Το Αρχοντικό Τουφεξή / Αξιοθέας (4)
- Το Κέντρο Χειροτεχνίας της Χρυσалиνιώτισσας (5)

Κοίταξε προσεκτικά μπροστά σου, το δρόμο και τα κτήρια.

- Τι έχει αλλάξει από τότε που ο Αυστριακός περιηγητής Σαλβατόρ ζωγράφησε τον πίνακά του (εικ. 1), κατά την επίσκεψη στη Λευκωσία το 19ο αιώνα;
- Τι έχει παραμείνει το ίδιο;
- Τι έχουν απογίνει οι φοινικιές;

Εικόνα 1

Δραστηριότητα

1

Χρυσалиνιώτισσα - Οδός Αμμοχώστου/ Ταχτ-ελ-Καλέ

Εντόπισε στο χάρτη (σελ. 3) το μέρος στο οποίο βρισκόμαστε. Βρες την Οδό Αμμοχώστου η οποία πιο παλιά ήταν γνωστή ως Οδός Ταχτακαλά (Taht-El-Kale). Προχωράμε τώρα κατά μήκος της Οδού Αμμοχώστου. Έχε συνέχεια στο μυαλό ότι πάντοτε περπατάμε στη δεξιά πλευρά του δρόμου. Προσοχή στα διερχόμενα αυτοκίνητα. Προσπάθησε να βρεις ένα ασφαλές σημείο για την επόμενη μας στάση.

1η στάση

Ορισμένες φορές παρατηρώντας τις πόρτες μπορούμε να αντλήσουμε πολλές πληροφορίες για τα κτήρια. Οι πόρτες στην Οδό Αμμοχώστου μάς δίνουν πολλές πληροφορίες για τα κτήρια της περιοχής. Επίσης σχετικά με τα επαγγέλματα των ανθρώπων που ζούσαν στο δρόμο αυτό. Παρατήρησε προσεκτικά τις διαφορετικές πόρτες που μπορούμε να εντοπίσουμε στην Οδό Αμμοχώστου.

1.1. Βρες τρία κτήρια τα οποία πριν από 100 χρόνια ήταν καταστήματα. Γράψε εδώ τους αριθμούς τους,,

1.2. Βρες τρία κτήρια τα οποία πριν από 100 χρόνια ήταν σπίτια. Γράψε εδώ τους αριθμούς τους.,,

1.3. Γιατί ορισμένες πόρτες είναι τόσο ψηλές;

1.4. Βρες τα κτήρια που βρίσκονται στους συγκεκριμένους αριθμούς του δρόμου. Ποια ήταν η χρήση τους στο παρελθόν (πριν περίπου εκατό χρόνια) και ποια είναι η σημερινή τους χρήση;

	Η σημερινή χρήση	Η χρήση τους πριν εκατό χρόνια
No 29		
No 18		
No 15		

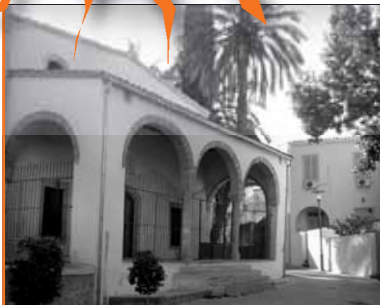
Δραστηριότητα 2

Χρυσалиνιώτισσα - Τέμενος Ταχτ-ελ- Καλέ

2η στάση

Προχώρα προς το τέρμα της Οδού Αμμοχώστου και στρίψε αριστερά. Μπροστά

σου είναι το Τέμενος Ταχτ-ελ-Καλέ. Χτισμένο το 1826 είναι το ίδιο τέμενος που εμφανίζεται στη ζωγραφιά του Σαλβατόρ. Το όνομα Ταχτ-ελ-Καλέ (που σημαίνει ξύλινο κάστρο) προέρχεται από το μεγάλο ξύλινο πύργο που βρισκόταν κάποτε κοντά στην Πύλη Αμμοχώστου. Στον πύργο αυτό οφείλει το όνομά της η όλη η γύρω από το Τέμενος περιοχή.

Πώς ονομάζεται ο πύργος που μοιάζει με κοντάρι και βρίσκεται δίπλα από το τέμενος;

Πώς ονομάζεται αυτός που καλεί τους πιστούς Μουσουλμάνους σε προσευχή;

Τι βλέπετε στην κορυφή του πύργου;

Δίπλα από το τέμενος βρίσκεται ένα μικρό κτήριο. Σε αυτό οι Μουσουλμάνοι της περιοχής μελετούσαν το Κοράνι. Το Κοράνι είναι το _____ των Μουσουλμάνων.

Βρες τις απαντήσεις στο κρυπτόλεξο

Σ	Φ	Δ	Ε	Τ	Ο	Σ	Β	Υ	Η	Τ
Η	Μ	Ι	Σ	Ε	Λ	Η	Ν	Ο	Σ	Σ
Μ	Ι	Ε	Ρ	Ο	Β	Ι	Β	Λ	Ι	Ο
Α	Ν	Ε	Ρ	Γ	Ε	Υ	Ν	Α	Σ	Τ
Ι	Α	Μ	Ο	Υ	Ε	Ζ	Ι	Ν	Η	Σ
Σ	Ρ	Ο	Κ	Α	Ρ	Α	Τ	Ν	Ρ	Η
Φ	Ε	Β	Ρ	Α	Γ	Η	Σ	Ι	Μ	Ο
Β	Σ	Η	Μ	Ι	Σ	Ε	Λ	Η	Ν	Υ

Δραστηριότητα 3

Χρυσалиνιώτισσα - Οδός Ερμού

3η στάση

Επέστρεψε πίσω στην Οδό Αμμοχώστου. Με τη βοήθεια του χάρτη σου εντόπισε την

Οδό Ερμού. Η συγκεκριμένη οδός παλιότερα ήταν γνωστή ως Οδός Μανιφατούρας καθώς ήταν ο δρόμος όπου βρίσκονταν οι έμποροι των ευρωπαϊκών υφασμάτων.

Γνωρίζεις ότι μέχρι το 1912 οι δρόμοι δεν είχαν ονόματα; Οι πιο πολυσύχναστοι δρόμοι ήταν γνωστοί με το όνομα των επαγγελματιών που συναντούσε κανείς εκεί. Για παράδειγμα, οδός σιδεράδων, καζατζίδων, κωμοδρόμων τσαγκάρηδων, χρυσοχόων, κτλ.

Στο δρόμο αυτό στα παλιά χρόνια μπορούσες να αγοράσεις διάφορων ειδών υφάσματα: λινά από την Κύπρο, μεταξωτά από την Προύσα, γαλλικά μεταξωτά και αγγλικά βαμβακερά.

Εικόνα 2:
Το Παλαιό Παζάρι
στην Οδό Ερμού
στις αρχές του
20ου αιώνα

3.1. Παρατήρησε προσεκτικά την εικόνα 3 και συμπλήρωσε τον ακόλουθο πίνακα:

Τι έχει αλλάξει;	Τι έχει μείνει το ίδιο;

Χρυσалиνιώτισσα - Οδός Ερμού

3.2. Ώρα να χρησιμοποιήσεις τη φαντασία του!

Υπόθεσε ότι βρίσκεσαι στο παζάρι που φαίνεται στην εικόνα 2. Κοιτάξεις γύρω σου, μυρίζεις τον αέρα, συζητάς, δοκιμάζεις μερικές από τις νοστιμιές, αγοράζεις ή πουλάς κάποια προϊόντα, απλά περιφέρεσαι αμέριμος...

Τώρα απάντησε τις ακόλουθες ερωτήσεις

- Τι ακούς;

- Ποιες γλώσσες μιλάνε οι άνθρωποι γύρω σου;

- Διψάς! Πού θα βρεις κάτι να πεις προκειμένου να ξεδιψάσεις;

- Ο πωλητής δίπλα σου κουνά το κεφάλι προς τα πίσω και ψιθυρίζει «τς». Τι θέλει να πει;

- «Φρέσκο μαχαλεπί!» «Εδώ ο μυρωδάτος χαλουβάς» «Εδώ τα καλύτερα λουκούμια». Τι είναι όλα αυτά;

Δραστηριότητα

4

Χρυσалиνιώτισσα - Εκκλησία Χρυσалиνιώτισσας

4η Στάση

Περπάτησε στην Οδό Ερμού μέχρι να βρεις τη γωνία με την Οδό Χρυσалиνιώτισσας. Ακολούθησε την Οδό Χρυσалиνιώτισσας μέχρι να βρεις, στα δεξιά σου, την Εκκλησία της Χρυσалиνιώτισσας (Χρυσός+Λινάρι) η οποία είναι αφιερωμένη στην Παναγία.

- Το αρχικό κτήριο του ναού είχε μια πολύ διαφορετική όψη.

- Ο αρχικός ναός ήταν μονόκλιτη (ένα επίμηκες δωμάτιο) βασιλική με τρούλο. Στο πέρασμα των αιώνων έγιναν διάφορες προσθέσεις στο αρχικό κτήριο.

Ο ναός σήμερα είναι «φραγκο-βυζαντινός»: σε αυτόν εντοπίζονται τόσο βυζαντινά αρχιτεκτονικά στοιχεία (π.χ. καμπυλωτές αψίδες) όσο και στοιχεία της γοθτικής αρχιτεκτονικής (π.χ. οξυκόρυφες αψίδες)

4.1. Μέχρι στιγμή έχουμε επισκεφτεί δύο διαφορετικούς τόπους λατρείας: ένα μουσουλμανικό (Τέμενος Ταχτ-ελ-Καλέ) κι ένα χριστιανικό (Εκκλησία της Χρυσалиνιώτισσας).

Μπορείς να αναγνωρίσεις μερικές ομοιότητες ανάμεσα σε αυτά τα δύο κτήρια;

1. _____ 2. _____ 3. _____

4.2. Είδαμε ένα τέμενος και μια εκκλησία στην ίδια γειτονιά. Τι μας λέει αυτό για τους κατοίκους της Λευκωσίας εκείνης της εποχής;

Ποια είναι η σημερινή κατάσταση;

Δραστηριότητα

5

Χρυσалиνιώτισσα - Το Αρχοντικό Τουφεξή/Αξιοθέας

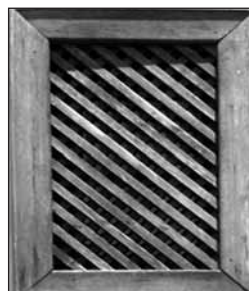
5η Στάση

Χρη-
σιμοποιήσε το
χάρτη σου:

Ακολουθούμε την Οδό Χρυσалиνιώτισσας με κατεύθυνση την Οδό Αξιοθέας. Σταματάμε μπροστά από το Αρχοντικό Τουφεξή/Αξιοθέας.

- Περπάτησε γύρω από το σπίτι.
- Συζήτησε τις εντυπώσεις σου με την ομάδα σου.
- Μπορείς να δεις τα μεγάλα παράθυρα και τα μεγάλα ανοιχτά μπαλκόνια. Αυτά δεν υπήρχαν πριν το 1900. Προστέθηκαν αργότερα.

- Μπορείς να φανταστείς το σπίτι χωρίς το ξύλινο μπαλκόνι και τα παράθυρα στο ισόγειο;
 - Υπήρχε μόνο μια μικρή πόρτα σε ένα συνεχόμενο τοίχο ύψους 8 μέτρων.
 - Υπήρχαν επίσης ορισμένες μικρές τρύπες – ανοίγματα – στον πρώτο όροφο.

5.1. Γιατί οι άνθρωποι έκτιζαν τόσο «κλειστά» σπίτια;

5.2. Τι μαθαίνουμε από το σπίτι αναφορικά με τον τρόπο ζωής των πλούσιων ανθρώπων στο 19ο αιώνα;

Δραστηριότητα

6

Χρυσалиνιώτισσα - Κέντρο Χειροτεχνίας

Χρησιμοποίησε το χάρτη σου. Πήγαινε πίσω στην Εκκλησία της Χρυσалиνιώτισσας. Άφησε πίσω σου την εκκλησία και προχώρα κατά μήκος της Οδού Χρυσалиνιώτισσας. Όταν φτάσεις την Οδό Οδυσσέως στρίψε αριστερά. Προχώρα ευθεία στην Οδό Οδυσσέως μέχρι να φθάσεις στην Οδό Δημονάκτος. Στην Οδό Δημονάκτος βρίσκεται το Κέντρο Χειροτεχνίας της Χρυσалиνιώτισσας. Εδώ μπορείς να δεις ένα σύμπλεγμα εργαστηρίων γύρω από μια κεντρική αυλή, σχεδιασμένο με βάση την αρχιτεκτονική των παραδοσιακών χανιών.

6.1. Κοίταξε τις φωτογραφίες και σημείωσε το αντίστοιχο υλικό οικοδομής.

A

B

Γ

	A	B	Γ
πετρόκτιστο - κίτρινη τοπική πέτρα (πουρόπετρα) με αρμό ασβέστη (ισόδομος λιθοδομή)			
ασβεστωμένα τούβλα από πλιθάρι			
ασβεστωμένο πετρόκτιστο με πηλό			

6η Στάση

6.2. Σήμερα διάφοροι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν τους χώρους του κέντρου όπου φτιάχνουν παραδοσιακά κομψοτεχνήματα.

Παρατήρησε και στη συνέχεια φτιάξε, μια λίστα με τα εργαστήρια που βρίσκονται στο Κέντρο Χειροτεχνίας της Χρυσалиνιώτισσας.

**Η
Λευκωσία
σάς
Καλεί**

Συγχαρητήρια!

Έχεις συμπληρώσει με επιτυχία την εξερεύνηση της περιοχής Χρυσалиνιώτισσας με τη βοήθεια του βιβλιαρίου. Τώρα γνωρίζεις πολλά περισσότερα πράγματα.

Υπάρχουν, ωστόσο, πολλά περισσότερα για να ανακαλύψεις στην περιοχή Χρυσалиνιώτισσας, έτσι μη σταματήσεις να ψάχνεις, να μελετάς και να ανακαλύπτεις.

Πράγματα που θα μπορούσες να κάνεις,...

- ✦ Πάρε μερικές φωτογραφίες για το προσωπικό σου αρχείο
- ✦ Για περισσότερες πληροφορίες και μελέτη κοίταξε στην ιστοσελίδα: www.hisdialresearch.org

Με τις καλύτερες μας ευχές, η ομάδα «Η Λευκωσία σάς καλεί»

Ευθύνη για περιεχόμενο: Οι απόψεις οι οποίες περιέχονται στην έκδοση αυτή είναι αυτές των συγγραφέων και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη αυτές των Ηνωμένων Εθνών ή των κρατών μελών τους, του UNDP ή του USAID.

© Όλα τα δικαιώματα παραμένουν με το UNDP-ACT

Επιμέλεια: Κυριάκος Παχουλίδης, Χαρά Μακρυγιάννη

Συγγραφείς του τετραδίου Χρυσαιλιώτισσα: Ρένα Χόπλαρα, Ζαχαρούλα Μαλά

Συγγραφείς της σειράς "Η Λευκωσία σάς Καλεί": Χριστίνα Καούλλα, Koral Özen, Μάριος Επαμεινώνδας, Mete Oğuz, Nazife Uçar, Ragıp Öztüccar, Ρένα Χόπλαρα, Ζαχαρούλα Μαλά

Σύμβουλοι: Χαρά Μακρυγιάννη, Ahmet Djavit An

Συντονισμός Προγράμματος: Κυριάκος Παχουλίδης

Σχεδιασμός: M.A.D.

Φωτογραφίες: Cinzia Bernardinello, Gianfabrizio Ladini, Ottavia Carli, της ομάδας 'Dialogues of Peace in Cyprus'

Εκτύπωση: Kailas Printers & Lithographers Ltd

Για πληροφορίες επικοινωνήστε:

Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας

Γραφείο: Ξενοδοχείο Λήδρα Πάλας, Ελεγχόμενη από τα Ηνωμένα Έθνη Ζώνη, Λευκωσία

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Ταχυδρομική Θυρίδα 11663, Λευκωσία 2081, Κύπρος

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: hisdialresearch@yahoo.com

Ιστοσελίδα: <http://www.hisdialresearch.org>

Η παρούσα έκδοση κατέστη δυνατή χάρη στη χρηματοδότηση από το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), Action for Cooperation and Trust (ACT)

